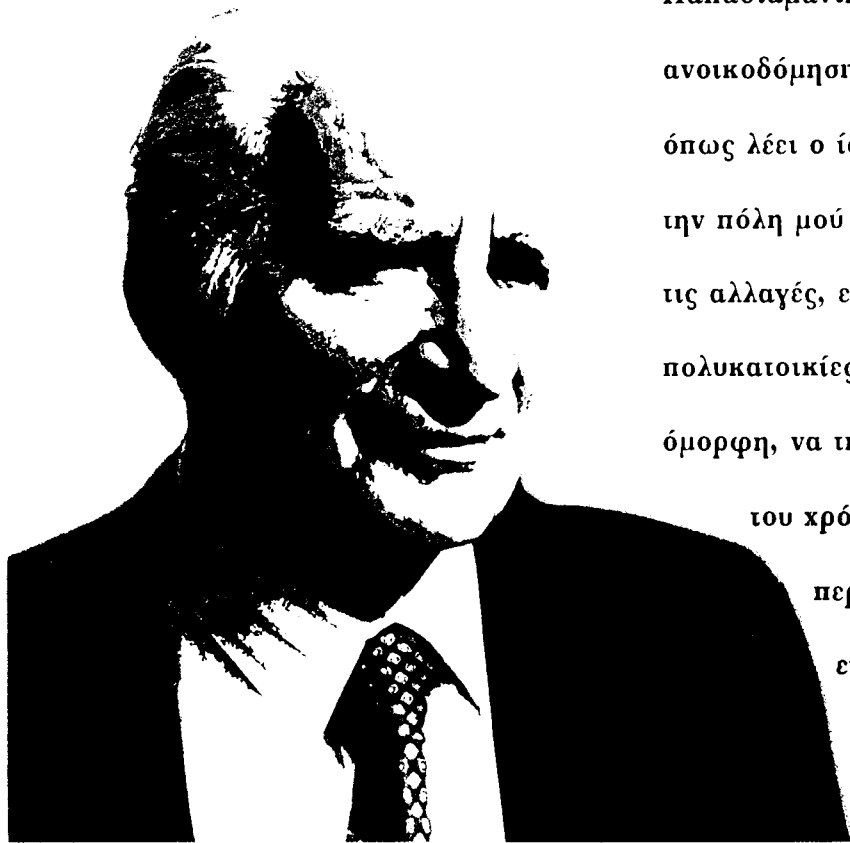

του Γιώργου Τούλα

Ο κύριος Νίκος Μπακόλας είναι γείτονας μου. Κυκλοφορεί καθημερινά στην περιοχή που η Μαρτίου συναντά την Όλγας, στο Πυροσβεσείο. Εδώ είναι η γειτονιά που γεννήθηκε και μεγάλωσε. Εδώ είναι το πατρικό του σπίτι, μια μονοκατοικία της οδού Παπαδιαμάντη που δόθηκε αντιπαροχή, τα χρόνια της ανοικοδόμησης, για ένα σπίτι με περισσότερες ανέσεις, όπως λέει ο ίδιος. Όταν στην κουβέντα μιλήσαμε για την πόλη μού το ξεκαθάρισε. «Είμαστε όλοι συνεργοί για τις αλλαγές, εμείς δώσαμε τα σπίτια να γίνουν πολυκατοικίες». Την πόλη εξακολουθεί να τη βρίσκει όμορφη, να την περπατά, να τη χαίρεται στα εβδομήντα του χρόνια. Στη γειτονιά τον γνωρίζουν οι περισσότεροι, «παλιά τους ήξερα όλους» μου είχε πει σε μια παλιότερη συζήτηση.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

**"Η ΟΥΤΕΛΕΠΙΩΤΗ
ΥΠΟΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΙΤΙΟΛΟΓΟΥ"**

Σ'

αυτή την περιοχή εξελίσσονται πολλές από τις ιστορίες των βιβλίων του, καθώς ο πατέρας και ο παππούς του, βασικοί ήρωες αρκετών ιστοριών, εδώ τις έζησαν. Σ' αυτή τη γειτονιά, συναντούσε για χρόνια στο υάλαι-ποιέ cafe - Ανθέων την παρέα του, την πιο σημαντική λογοτεχνική συντροφιά των τελευταίων δεκαετιών. Στις μυθικές συναντήσεις της Κυριακής, στο πατάρι της Ανθέων γράφτηκε ένα μεγάλο κομμάτι της νεότερης λογοτεχνίας μας.

Έχοντας σπουδάσει μαθηματικός, άρχισε να γράφει στις αρχές του '50 και δημοσίευσε την πρώτη του νουβέλα, παίρνοντας το δεύτερο έπαινο ενός λογοτεχνικού διαγωνισμού. Με τα χρήματα του επάινου βγάζει το πρώτο του βιβλίο το '57 το «Μην κλαις αγαπημένη». Ανάμεσα στα βιβλία του, μεσολαβούν συνήθως μεγάλα διαστήματα αλλά και σοβαρές αλλαγές κοινωνικοπολιτικές που επηρεάζουν σαφώς και τη γραφή. Στα 1966 κυκλοφορεί «ο Κήπος των Πριγκίπων», μια αλληγορική παραβολή του μύθου των Αιρειδών στα χρόνια της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Ο Στρατής Τοίρκας μίλησε τότε για ρωμαλέα παρατηρητικότητα και ο Μανόλης Αναγνωστάκης για εκπληκτικού ευρηματικότητα. **«Ο Κήπος των Πριγκίπων με τη μοντέρνα γραφή του έκανε μεγάλη εντύπωση, θεωρήθηκε ένα βιβλίο που άνοιγε καινούργιους δρόμους»** θυμάται σήμερα, εκριβώς 30 χρόνια μετά.

Μέσα στη δικτατορία κυκλοφόρησαν τα «Εμβατήρια», και ο δίσκολος «Υπνος - Θάνατος» «κινείται μεταξύ ονείρου και πραγματικότητας, η ακραία του γραφή το κάνει δύσκολο στο διάβασμα, δυσπρόσιτο. Πολλοί με κατηγορήσαν τότε».

Ακολουθεί η περιβόητη «Μυθολογία» το 1977 όπου η γραφή μοιάζει να έχει απαλύνει, να γίνεται πιο κατανοητή. **«Είναι 12 αλληλένδετα διηγήματα από τη ζωή του παππού μου, γραμμένα με ένα πιο προσεγμένο τρόπο. Ξεκίνησα να γράφω 12 παραμύθια που ξεκινούν στα 1880 και φθάνουν στα 1920. Σε τρίτο πρόσωπο πια. Μια εκ των πραγμάτων στροφή».**

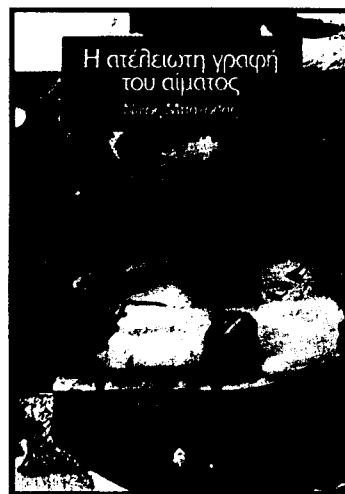
Λίγα χρόνια απουσίας ακολουθούν. Η ζωή κυλάει στα γραφεία της Μακεδονίας στην οδό Μοναστηρίου αφού με τη δημοσιογραφία ασχολήθηκε μέχρι τη συνταξιοδότηση του, το 1986. **«Η «Μεγάλη Πλατεία» κυκλοφορούσαν χρόνια**

ολόκληρα, πολλοί νόμισαν πως σταμάτησα να γράφω», θυμάται

σήμερα. Την έγραψε μέσα σε ένα χρόνο και η κυκλοφορία του βιβλίου ήταν το γεγονός της χρονιάς. Το κρατικό βραβείο ήταν το επιτεύγμα και η μεγάλη του χαρά. Καθώς σαν αντίβαρο σε ένα βραβείο που ετοιμάζονταν να του δώσουν το '67, αλλά τον πρόλαβε η δικτατορία. Το βιβλίο μεταφράστηκε σε έξι γλώσσες και αγαπήθηκε πολύ. Ο ίδιος αναλαμβάνει στο μεταξύ δυο φορές διευθυντής του Κρατικού Θεάτρου και η περίοδός του, θεωρείται από τις ευτυχέστερες. Γράφει τη συνέχεια και το τέλος των ηρώων της πλατείας στην «Καταπίσηρη». **«Είναι το τέλος των ηρώων της Θεσσαλονίκης, στην πορεία ενός αιώνα από το 1880 ως το 1980. Όχι η ιστορία της πόλης, ούτε των επωνύμων. Η ιστορία των άσημων είναι, οι σχέσεις, η εξέλιξη, η μετάλλαξη τους».**

Ακολουθεί η «Κεφαλή» ένα βιβλίο για τις πολλαπλές ταφές του Παύλου Μελά, το «Ταξίδι που πληγώνει» με ταξίδια που βιώθηκαν ως τραυματικές εμπειρίες. Η κυκλοφορία του τελευταίου του βιβλίου θεωρήθηκε ένα από τα κορυφαία γεγονότα της χρονιάς. Η «ατέλειωτη γραφή του αίματος» είναι ένας ποταμός 400 σελίδων. Είναι ένα βιβλίο διαφοροποιημένο απ' το προηγούμενο έργο του Παπακόνη **«Είναι 12 προηγούμενες δοκίμια που το καθόρισαν την σύγκρουση με τα γεγονότα, εδώ η σύγκρουση με τη μοίρα, με τη μεταφυσική της έννοια κληρονομιά».**

Είναι ένα ταξίδι στο χρόνο απ' το 1923 ως το 1980, με νέο κυρίαρχο στοιχείο το μεταφυσικό. Τον ρώτησα αν η ταρινή ηλικία διαμόρφωσε το κλίμα του βιβλίου. **«Σίγουρα παίζει μεγάλο ρόλο. Πέρασα όμως και μια σοβαρή περιπέτεια με την υγεία μου και έτσι στο ιστορικό και το πραγματικό προστέθηκε το μεταφυσικό. Με φόβιζε πάντα η σύγκρουση με το μεγάλο γεγονός. Υπάρχουν μεγάλα γεγονότα που ζήσαμε από το '40 ως εδώ, που όταν τα περνούσαμε βιώνονταν με έναν τρόπο, συσσωρευόνταν, τώρα όμως μοιάζουν με ογκόλιθο. Το να συγκρουσείς μ' αυτά να τα**

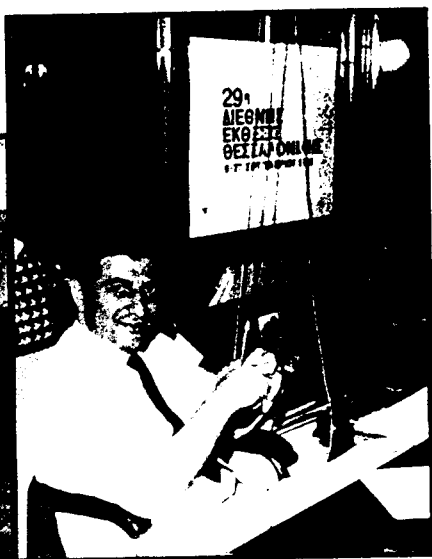
**"Μπορεί το καινούργιο μου βιβλίο να είναι το τελευταίο,
είπα όσα ήθελα να πω,
δεν θέλω να επαναλαμβάνομαι.
Δέκα βιβλία είναι αρκετά".**

περιγράφεις, να τα αναλύσεις μου δημιουργούσε ένα φόβο. Τον ίδιο φόβο μου προκαλούσε η σύγκρουση με το μεταφυσικό στοιχείο. Αν θα μπορούσα να το δώσω πειστικά στον αναγνώστη. Χαίρομαι γιατί μπόρεσα να το ξεπεράσω».

Κάθε σελίδα του βιβλίου είναι ένα συναρπαστικό ταξίδι σε εικόνες. Στις αιεταίωτες φράσεις του, ο αναγνώστης βυθίζεται, χάνεται, γεύεται τους καρπούς μιας μακρόχρονης πορείας, ενός συναρπαστικού χρονικού στην Ελλάδα ενός αιώνα. Ίσως για τελευταία φορά. **«Μπορεί το καινούργιο μου βιβλίο να είναι το τελευταίο, είπα όσα ήθελα να πω, δεν θέλω να επαναλαμβάνομαι. Δέκα βιβλία είναι αρκετά. Δε γράφω για να κάνω best - seller, ούτε για να αναφέρομαι. Δε με απασχολεί, να μιλούν για μένα, να δίνω συνεντεύξεις, να ακούγομαι. Γι' αυτό**

υπήρξαν και μεγάλα διαστήματα που δεν έγραφα».

Διαβάζει αρκετά, βλέπει τηλεόραση, ενημερώνεται για την κίνηση της λογοτεχνίας για τα νέα ονόματα, για τις νέες πρακτικές. Του μιλάω για δημόσιες σχέσεις. **«Υπάρχουν συγγραφείς, συνειδητοί, οργανωμένοι δημοσιοσχετίστες. Προωθούν το βιβλίο χάρη στην επισιτήμη της επικοινωνίας και των δημοσίων σχέσεων. Σήμερα βγαίνουν βιβλία που προβάλλονται και δεν αξίζουν, ενώ υπάρχουν άλλα που αξίζουν και δε φαίνονται. Η σκούπα του χρόνου ξεκαθαρίζει τα πράγματα. Σκεφτείτε πόσοι έγραφαν στην εποχή του Παλαμά και του Καβάφη, του Θεοτοκά, του Βενέζη. Δείτε ποιοι έμειναν. Το ίδιο θα συμβεί και στο μέλλον».**

Αριστερά: Γιάννενα 12/12/48, ο Νίκος Μπακόλας (όρθιος) με τον Ιωαννάκη
Δεξιά: Θεσσαλονίκη, 1964 στο γραφείο τύπου της Διεθνούς Εκθεσης Θεσσαλονίκης.

Μιλάει σιγά, γοητευτικά, θυμάται ιστορίες εκατό χρόνων. Χωρίς να έχει κραιήσει ποτέ ημερολόγιο ή σημειώσεις, διαθέτει μια εκπληκτική μνήμη με οργανωμένες αναμνήσεις που ξεκινούν από αφηγήσεις του πατέρα του και εικόνες των παιδικών του χρόνων. Μιλήσαμε για την ανταπόκριση των βιβλίων του και μου είπε πως η μεγαλύτερη απόλαυση για τον ίδιο είναι η στιγμή που γράφει. «Η έμπνευση σε οδηγεί σε πράγματα που δεν τα περιμένεις. Υπήρξε από τους κορυφαίους δημοσιογράφους της πόλης, πέρασε περισσότερες από 4 δεκαετίες στις εφημερίδες. Του ζήτησα να μου σχολιάσει τα νέα δημοσιογραφικά κείμενα που ενσωματώνουν λογοτεχνική αφήγηση. **«Στη δημοσιογραφία δεν μπέρδεψα ποτέ τη λογοτεχνία. Η ζωή μου στη δημοσιογραφία επηρέασε το λογοτεχνικό μου λόγο. Οι εφημερίδες είναι κοάνη. Ειδήσεις, φήμες, επίσημοι λόγοι, ανεπίσημα σχόλια, όλα αυτά κατακάθιζον μέσα σου και βγαίνουν. Κάποτε ο Τρούμαν είχε πάρει ένα πραγματικό γεγονός και το μετέτρεψε στο «Εν Φυκρώ». Παλιά τα αστυνομικά ρεπορτάζ, τότε που οι φόννοι ήταν ελάχιστοι, τα έφτιαχναν έτσι που σε έδελγαν, τα έγραφαν μ' έναν αφηγηματικό τρόπο που συνάρπαζε».**

Δε δίνει την εντύπωση ανθρώπου που απομονώνεται πίσω απ το συγγραφικό του θώκο. **«Μπορώ να γράψω μέσα σε πολύ κόσμο. Τη «Μυθολογία» την έγραφα στο Βορρά μετά τις 12 το βράδυ. Τη «Μεγάλη πλατεία» την έγραφα στη «Μακεδονία», με συναδέλφους να μιλάνε και το ραδιόφωνο να παίζει. Υπάρχουν κομμάτια που έγραφα σε καφεενεία. Έμαθα να δουλεύω έτσι απ' τη δημοσιογραφία».**

Ξαναγυρίζω την κουβέντα στο νέο του βιβλίο. Μια μοίρα κατατρέχει τους ήρωές του. Ένας αόρατος μοχλός που κινεί τα νήματα. Σα μικρή ηρωίδα, το βιβλίου είναι μια μοίρα σωτήρια. Σχεδόν νεράιδα. **«Με ενδιέφερε πάντα ο άνθρωπος που ανεβαίνει φτάνει κάπου και μετά πέφτει. Η παρακμή. Στο νέο μου βιβλίο υπάρχει το θαύμα. Σε άλλους ήρωες η μοίρα είναι καλή, σε άλλους όχι. Ακόμα και η παρακμή όμως είναι φρίκη. Δε μένει στο τέλος η φρίκη του θανάτου, της αποτυχίας. Μένει μια γαλήνη. Έτσι ήταν η ζωή».**

Η δική του ζωή πάντως μοιάζει γεμάτη όσο λίγων. Εβδομήντα χρόνια το αίμα της πόλης κυλά στις φλέβες του. Ήθελα να τον ρωτήσω και άλλα. Για τον Βαφόπουλο, τον Ασλάνογλου τους τελευταίους μεγάλους που χάνονται. Για το μέλλον μέσα από τα μάτια του. **«Δε φοβάμαι για την Ελλάδα. Ο Ελληνισμός είναι γερό κύτταρο που μπορεί να ανθίσταται. Φοβάμαι μόνο μήπως καθεί το βιβλίο. Μήπως αντικατασταθεί απ' την εικόνα, το computer. Δεν μπορώ να το φαντασιώ».**

Κατεβαίνω στην πολύβουη Μαρίτυ αφήνοντας τον κύριο Νίκο και την κυρία Ελένη να κανακέψουν τη μικρή Ελενίτσα, την εγγονή που της αφιέρωσε το νέο του βιβλίο. **«Εγώ κόρες δεν απέκτησα, τότε»** μου λέει γελώντας στο διάδρομο.

Πρώτη φορά φεύγω τόσο γεμάτος από μια συνέντευξη. Να 'σαι πάντα καλά κύριε Νίκο.

B